

УДК 338.462

О.В. БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ, Ю.Ю. ЧУДНОВЕЦЬ

*Харківський державний технічний університет
будівництва та архітектури*

АНАЛІЗ МОЖЛИВОСТЕЙ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОГО АУТСОРСИНГУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

У статті дано визначення аутсорсингу, особлива увага приділена аутсорсингу фінансових функцій та його складових. Робота присвячена аналізу доцільності використання підприємствами України фінансового аутсорсингу. Розглянуто сфери застосування фінансового аутсорсингу. Сформульовано основні переваги та недоліки фінансового аутсорсингу з позицій економічної ефективності та економічної безпеки підприємства, а також шляхи запобігання негативних чинників застосування фінансового аутсорсингу.

Ключові слова: аутсорсинг, аутсорсинг фінансових функцій, розподіл функцій, бізнес-планування.

Вступ

Постановка проблеми. В даний час у зв'язку з кризою досягають успіху лише ті компанії, які, ведуть свій бізнес найбільш ефективним способом. Одним з найбільш сучасних і успішних способів, що дозволяють досягти ряду переваг, є аутсорсинг. Як показує практика, аутсорсинг дозволяє компаніям сфокусуватися на основних видах своєї діяльності, які вона виконує зі свідомо кращим результатом. Накопичений матеріал вимагає систематизації та узагальнення, зокрема питання фінансового аутсорсингу, які ще не нашли належного відображення в наукових дослідженнях, що зумовило актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Безпосередньому вивченню фінансового аутсорсингу присвятили свої роботи такі вчені: Ані-

кін Б., Дрозд І., Рибак А., Календжян С., Карпенко І., Комаха О., Пушкін С, Савостьянов М. та ін. Зарубіжні автори випустили чимало посібників з практичного аутсорсингу. До них належать Кетлер К., Фурцік А., Хейвуд Д., Хендра Дж та ін.

Мета статі – дати визначення аутсорсингу, проаналізувати позитивні та негативні наслідки застосування фінансового аутсорсингу для підприємств України.

Виклад основного матеріалу

Термін «аутсорсинг» запозичений з англійської мови (out – зовнішній, source – джерело) – дослівно перекладається як використання чужих ресурсів. У сучасних наукових працях і словниках термін «аутсорсинг» трактується так:

– передача традиційних неключових функцій організації (таких, наприклад, як бухгалтерський облік або рекламна діяльність для машинобудівної компанії) зовнішнім виконавцям – аутсорсерам, субпідрядникам, висококваліфікованим фахівцям сторонньої фірми [1];

– відмова від власного бізнес-процесу та придбання послуг з реалізації цього бізнес-процесу в сторонній організації [2];

– спосіб оптимізації діяльності підприємств за рахунок зосередження зусиль на основному предметі діяльності та передачі непрофільних функцій і корпоративних ролей зовнішнім спеціалізованим компаніям [3];

– використання тимчасового працівника без укладання з ним трудового договору з посередництвом спеціалізованої агенції [4];

– це процес відокремлення традиційних для підприємств певної галузі чи спочатку запланованих до самостійного виконання функцій за межі основного підприємства, таке визначення дає О. Комаха;

– залучення ресурсів іншої компанії для виконання специфічних доручених завдань, винесення потужностей, так висловлюються Д. Крапивенко та І. Карпенко [5].

Усі визначення аутсорсингу так чи інакше схожі між собою. Таким чином, основним принципом аутсорсингу є те, що компанія залишає собі тільки ті функції, які вона може зробити краще за інших і передає зовнішньому виконавцю інші аспекти діяльності, які він робить краще за інших.

Фінансовий аутсорсинг – тільки один з видів аутсорсингу.

Фінансовий аутсорсинг – передача сторонній фірмі будь-яких функцій, здійснення яких потребує прийняття рішень в галузі фінансів та оподаткування.

До області фінансового аутсорсингу входять такі послуги:

– аутсорсинг у сфері бухгалтерського обліку, контролю, складання та здача бухгалтерської, статистичної, податкової звітності (розрахунки, декларації), розрахунок заробітної плати, складання реєстрів обліку, консультації з питань бухгалтерського обліку, відновлення бухгалтерського обліку, трансформації обліку за П(С)БО відповідно до з Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), в тому числі і розробку програмного забезпечення та ін.;

– аутсорсинг у сфері оподаткування (планування та розрахунок податків, податкове адміністрування, оптимізація оподаткування, податкове супроводження контрактів, окремих операцій та ін.);

– аутсорсинг у сфері банківського обслуговування (оформлення платіжних документів, подальшого отримання виписок за рахунками, оформлення пакету документів на кредитування і валютні контракти; моніторинг та контроль фінансових операцій, видача заробітної плати і т.д.);

– аутсорсинг у сфері фінансово–інвестиційного аналізу (оперативний, вибірковий і комплексний аналіз статей бухгалтерського балансу; аналіз прибутку, фінансових показників, оборотності; потоку грошових коштів; беззбитковості та ін.) та комплексного фінансово-економічного аналізу (оперативний, вибірковий і комплексний аналіз господарської діяльності);

– аутсорсинг у сфері управління (облік, контроль, планування доходів і витрат, аналіз фінансових показників для прийняття оперативного управлінського рішення, оптимізація структури капіталу (активів) та ін.).

З низки внутрішніх функцій, таких як, наприклад, бізнес-планування чи економічна та інформаційна безпека, компанії приймають рішення дуже виважено. Тому ці види аутсорсингових послуг знаходяться в рейтингу далеко не на першому місці (10 і 12 місце). Якщо аналізувати окремо досвід аутсорсингу за обліковими функціями, то найбільш часто компанії стикалися з передачею сторонньому провайдеру функцій з бухгалтерського обліку в цілому (8 місце), часткового бухгалтерського обліку (9 місце) і

документального кадрового обліку (10 місце). Тим не менше, в рейтингу популярності ці види перебувають в другій половині списку [6].

В Україні аутсорсинг ще не набув досить широкого розповсюдження. Хоча розвиток інформаційних технологій, деталізація виробничих процесів, комунікативних систем, зростання ділової активності, потреба в достовірній та прозорій фінансовій звітності формують основу для розвитку аутсорсингу.

За оцінками Центральної та Східної Європейської Асоціації Аутсорсингу, загальний обсяг українського ринку аутсорсингу вже досяг як мінімум \$ 530 млн на рік. У глобальному масштабі це не дуже багато – за даними міжнародної компанії Zinnov Management Consulting, лідери (Китай і Індія) разом контролюють 91% світового ринку аутсорсингу, обсяг якого оцінюється в \$ 15 млрд. Однак український сегмент останнім часом дуже динамічно розвивається – за оцінками експертів, він щорічно приростає на третину [6].

У цей же час в зарубіжній практиці передача частини фінансових функцій підприємства на аутсорсинг стала досить поширеним методом і є одним з найбільш ефективних моделей управління власним бізнесом, тому багато фірм користуються послугами великих компаній аутсорсерами: Electronic Data Systems (EDS), Xerox, Hewlett–Packard, Pricewaterhouse Coopers, KPMG та інші.

Експерти і самі аутсорсери виділяють три розвинених українських аутсорсингових регіони – Київ, Харків та Львів. За словами учасників ринку, у той час як у Львові сконцентровано найбільше компаній з надання ІТ-послуг зарубіжним компаніям, столиця орієнтована на внутрішній аутсорсинг для великих вітчизняних замовників, а харків'яни – лідери з розробки радіотехнічної апаратури "на сторону" [7].

Аутсорсинг фінансових функцій до недавнього часу застосовувався в основному лише великими компаніями, які мали іноземних власників і у яких виникла необхідність формування фінансової звітності за МСФЗ для виходу на міжнародні ринки. В даний час аутсорсинг може бути корисним для підприємств з дочірніми підрозділами, коли кожне підприємство веде бухгалтерський облік окремо, а за допомогою аутсорсингу централізуються та стандартизуються системи загального обліку. А зага-

лом, найбільш часто аутсорсинг використовують великі компанії, який сприяє концентрації на основному бізнесі. Для середніх – це зниження витрат і підвищення ефективності за рахунок використання досвіду професіоналів. Застосування аутсорсингу підприємствами малого бізнесу вкрай нестійке і залежить від великої кількості зовнішніх факторів, але в принципі може підтримати розвиток.

Передача зовнішнім партнерам фінансових функцій має такі переваги:

1. Оскільки головною метою бізнесу є прибуток, тоді не дивно, що одним з основних аргументів фінансового аутсорсингу є економічна доцільність. Аутсорсинг обходиться дешевше на 15 – 30% в порівнянні з своїми штатом співробітниками. Так компанія скорочує свої витрати за рахунок скорочення чисельності співробітників, які ведуть до зниження витрат на заробітну плату, податки, утримання офісу, обладнання та програмне забезпечення, підвищення кваліфікації співробітників та ін.

В залежності від видів діяльності організації, від кількості здійснюваних організацією господарських операцій (або кількості облікових документів), від спектру послуг і тому подібне складається вартість фінансового аутсорсингу.

Для наочного порівняння можна розглянути витрати на утримання кваліфікованого головного бухгалтера на середньому підприємстві в місяць:

- заробітна плата – 4000грн;
- податки – 1700 грн;
- орендна плата, організація робочого місця – 550 грн;
- канцелярію, спеціальну літературу, правові бази даних, програмне забезпечення – 300 грн;
- курси підвищення кваліфікації, семінари –50 грн;
- амортизація комп'ютерної та офісної техніки – 150 грн.

Таким чином, в підсумку витрати на 1 бухгалтера складуть близько 6750 грн., а вартість аутсорсингових послуг у середньому від 3000 грн., але також необхідно враховувати додаткові витрати при аутсорсингу. До того ж оплата аутсорсингових послуг має гнучку систему, оскільки ціна послуги змінюється залежно від змін у діяльності підприємства, що особливо привабливо для початківців та сезонного бізнесу.

За рахунок видатків на централізовану бухгалтерію можна законним шляхом мінімізувати податкове навантаження: у галузі податку на додану вартість та податку на прибуток, оскільки винагорода за ведення обліку, включається до складу валових витрат, тим самим, зменшується оподатковувана база підприємства.

2. За допомогою фінансового аутсорсингу відбувається концентрація на основному бізнесі, можливість не відволікатися на управління обслуговуваними функціями і внаслідок цього приділяти більше уваги основному бізнесу компанії.

3. Професійність і практичний досвід. Оскільки аутсорсингові фірми зосереджені тільки на аутсорсингу, тобто мають вузьку спеціалізацію, – це дає можливість забезпечувати надійне і якісне виконання переданої їй на аутсорсинг фінансових функцій. Аутсорсингові фірми володіють високим рівнем кваліфікації, що дозволяє вирішити проблеми із залученням, навчанням і утриманням кваліфікованого персоналу. Також аутсорсингові фірми мають широкий практичний досвід, який допомагає швидше вирішувати проблеми використовуючи досвід, накопичений при вирішенні аналогічних завдань.

4. Крім того, фінансовий аутсорсинг дозволяє підвищити об'єктивність фінансової інформації, зменшуючи ризики махінацій з фінансовою звітністю на фірмі. Фінансовий аутсорсинг може бути корисним компаніям, які прагнуть залучити інвесторів та партнерів в майбутньому, оскільки аутсорсинг свідчить про відсутність "сірих" схем ведення бізнесу. Також це є важливим чинником, коли компанія належить кільком учасникам.

5. Оперативність та мобільність. У разі будь-яких непередбачених обставин всі проблеми покладаються на аутсорсингову компанію. Наприклад, знижуються ризики пов'язані з постійними змінами вимог законодавства в області обліку та оподаткування, а також з безперервністю бізнес-процесів: заміна персоналу у разі звільнення, на час відпустки, хвороби. Компанії-замовнику не потрібно шукати нового бухгалтера, оскільки при наданні аутсорсингових послуг укладається договір на певний термін, який дозволяє спланувати свою діяльність, або відправляти свого бухгалтера на курси підвищення кваліфікації або шукати заміну.

6. Аутсорсингова компанія раніше будь-якої фірми знайомиться з новими розробками. Оскільки компанія, що спеціалізується на наданні фінансових послуг, першою зіштовхується з виникаючими проблемами в цій сфері, то вона більш зацікавлена в інвестиціях для вирішення проблем і розвитку персоналу, обладнання, програмне забезпечення.

7. Перенесення відповідальності за організацію обліку і правильність його ведення на аутсорсингову компанію за умови, що це прописано в договорі, хоча згідно із законом відповідальність несе безпосередньо замовник. З допомогою договору легше відшкодувати тільки фінансові збитки, пов'язані з неправильним розрахунком податків або з несвоєчасним наданням звітності безпосередньо з фірми або з страхової компанії, адже більшість бухгалтерських та аудиторських фірм страхують свою професійну відповідальність. За завданий збиток бухгалтер, будучи найманим працівником, несе матеріальну відповідальність, що дорівнює його місячній заробітній платі (звичайно, якщо з бухгалтером не укладено договір про повну матеріальну відповідальність). Аутсорсингова компанія, як юридична особа несе повну матеріальну відповідальність.

Незважаючи на велику кількість переваг фінансового аутсорсингу існують певні проблеми, які перешкоджають розвитку фінансового аутсорсингу в Україні:

1. Відносно невелика кількість керівників знає про існування такого виду аутсорсингу.

2. Однією з головних проблем сучасного бізнесу є проблема економічної безпеки. Адже найголовніше у бізнесі – це інформація. А фінансова інформація – це зосередження самої сокровенної корпоративної інформації. Таким чином, аутсорсингова компанія отримує повну інформацію про фінансові потоки, їх джерела, клієнтську базу та ін. Аутсорсинг ґрунтується на довірі, адже передаючи інформацію можна зруйнувати ділову репутацію, партнерські відносини і фінансово-економічну безпеку. Однак тут варто порівняти ризик витоку даних через персонал компанії-аутсорсера і через власних співробітників. Для таких побоювань є підстави як в Україні, так і за кордоном. Тому при переході на фінансовий аутсорсинг необхідно ретельно вибирати постачальника фінансових послуг на підставі його досвіду та репутації на ринку.

Таким чином, в договорі необхідно докладно описати процедуру доступу співробітників аутсорсера до конфіденційної та службової інформації, визначити відповідальність за його винні дії.

3. Важливим аспектом виступає напівлегальний характер бухгалтерського обліку, тому багато компаній не просто піклуються про конфіденційність, але й не зацікавлені в якій би то не було відкритості.

4. Ще однією проблемою, яка перешкоджає розвитку фінансового аутсорсингу є те, що в Україні відсутня чітка і зрозуміла законодавча база з аутсорсингу. Аутсорсинг фінансових функцій регулюється законом "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", який набув чинності 1 січня 2000 року. Згідно із законом підприємство має право самостійно обирати форму організації бухгалтерського обліку. Згідно ст. 8 підприємство може вести на договірних засадах бухгалтерський облік централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою. Саме як централізована бухгалтерія і виступають фірми-аутсортери для замовника. Проте відсутній достатній контроль над діяльністю організації або фахівців, які надають послуги.

5. Досить великий ризик збитків через низьку якість послуг, адже аутсорсинг в Україні тільки розвивається і на ринку відсутня достатня конкуренція. Можна отримати послуги, які в неповній мірі відповідають поставленим вимогам. Крім того, фірма-аутсорсер, як і будь-яка інша, може розоритися, у зв'язку з чим, організація-замовник змушена буде скористатися послугами нового аутсорсера, а це додаткові моральні і матеріальні витрати.

6. Існує небезпека передачі занадто багатьох важливих функцій в чужі руки, що може привести фірму до значної залежності від сторонніх організацій.

7. Зазвичай аутсорсингові фінансові послуги оформляються як консультаційні послуги, таким чином, відповідальність за ведення обліку залишається на директорові, який і підписує всю звітність. Згідно ст. 8 закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і

звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе власник або уповноважений орган, що здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів. І це не зовсім коректно. Максимально, що можна добитися від аутсорсингових фірм – це матеріальне відшкодування збитків, за умови якщо це описано в договорі.

Багато негативних факторів можна уникнути шляхом укладення контракту з перевіреною аутсорсинговою фірмою, широко відомої в бізнесі. Більш детальному аналізу сприяє інформація про результати співпраці з колишніми або справжніми клієнтами.

Крім того, бажано укласти короткостроковий контракт на початковій стадії, щоб визначити всі приховані витрати і особливості співробітництва. Складаючи контракт необхідно включити в договір пункт про те, що всі пені і штрафи, нараховані податковою інспекцією за несвоєчасну подачу податкових декларацій, неправильне обчислення сум податків і так далі, компенсуються організацією-аутсорсером, Організація-замовник отримує можливість відшкодувати суми сплачених штрафних санкцій за рахунок аутсорсера.

Для вирішення інших проблем необхідно:

- переорієнтувати українські аутсорсингові компанії на потреби клієнта, підвищити якість, своєчасність і комплексність надання послуг при зниженні цін на них;
- розробити програми розвитку ринку аутсорсингових послуг для збільшення конкуренції на ринку;
- вдосконалити законодавчу базу аутсорсингу.
- аутсорсери повинні приділяти важливу увагу безпеки та конфіденційності інформації замовників

Висновки

Таким чином, фінансовий аутсорсинг – це залучення сторонніх ресурсів для виконання фінансових функцій. Подальший розвиток фінансового аутсорсингу в Україні – питання часу, оскільки переваги фінансового аутсорсингу вже в повній мірі були оцінені зарубіжними компаніями. Доцільність переходу на аутсорсинг визначається пріоритетами компанії

з урахуванням певних ризиків. Одна з основних переваг аутсорсингу полягає в більш якісному і менш витратному виконанні фінансових функцій, що дає можливість використовувати вивільнені ресурси на основну діяльність компанії. Подальші дослідження авторів будуть спрямовані на формалізацію процесу оцінки фірм, що надають послуги аутсорсингу, а також визначення напрямків співробітництва, що підвищать ефективність підприємства.

Література

1. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – М.:ИНФРА-М, 2006. – 356 с.
2. Фурицік А. Организация аутсорсинга в корпоративном управлении / А. Фурицік // Инвестиции в России. – 2002. – № 11. – С. 51-63.
3. Пушкин С. Аутсорсинг финансовых функций. Особенности и преимущества. / С. Пушкин, М. Савостьянов // Управление компанией. – 2003. – № 9 (28). – С. 35-38.
4. Хейвуд Д.Б. Аутсорсинг: в поисках конкурентных преимуществ / Д.Б. Хейвуд. – М.: Вильямс, 2002. – 176 с.
5. Самые популярные виды аутсорсинга в России [Электронный ресурс]. – Режим доступа к ресурсу: http://rating.rbc.ru/articles/2009/12/16/32653318_tbl.shtml?2009/12/16/32653287.
6. Щербина А. Хай-тек-заробитчане [Электронный ресурс] / А. Щербина. – Режим доступа: http://ckdev.org.ua/wp-content/uploads/2010/02/korr4_05-02-2010-hitech.pdf.

Рецензент: д-р екон. наук, проф., зав. кафедри "Економіка" **О.С. Іванілов**, Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури, Харків.

АНАЛИЗ ВОЗМОЖНОСТЕЙ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФИНАНСОВОГО АУТСОРСИНГА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ УКРАИНЫ

О.В. Белоцерковский, Ю.Ю. Чудновец

В статье дано определение аутсорсинга, особое внимание уделено аутсорсингу финансовых функций и его составляющих. Работа посвящена анализу целесообразности использования предприятиями Украины фи-

нансового аутсорсинга. Рассмотрены сферы применения финансового аутсорсинга. Сформулированы основные преимущества и недостатки финансового аутсорсинга с позиций экономической эффективности и экономической безопасности предприятия, а также пути предотвращения негативных факторов применения финансового аутсорсинга.

Ключевые слова: аутсорсинг, аутсорсинг финансовых функций, распределение функций, бизнес-планирование.

ANALYSIS OF USE THE FINANCIAL OUTSOURCING UKRAINE'S ENTERPRISES

A.V. Belotserkovsky, J.J. Chudnovets

The definition of outsourcing gives in this article, with special attention paid to the outsourcing of financial functions and its components. The work devoted to analyzing the feasibility of using financial outsourcing in Ukraine's enterprises. Considered the scope of financial outsourcing. Main advantages and disadvantages of outsourcing was formulated from the financial position of economic efficiency and economic security, and proposed some ways to prevent negative factors the use of financial outsourcing.

Keywords: outsourcing, outsourcing of financial functions, distribution functions, business planning.

Білоцерківський Олександр Васильович – канд. екон. наук, доцент кафедри «Фінанси та кредит», Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури, e-mail: xici@yandex.ru.

Чудновец Юлія Юріївна – студентка кафедри «Фінанси та кредит», Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури, e-mail: valensiya89@meta.ua.